

Παναγιώτης Μαυροειδής

Αναμφίβολα η τελευταία διετία, σφραγίστηκε από την ορμητική άνοδο μιας ποικιλόμορφης ή και φασιστικής ακροδεξιάς. Από την εκλογή του **Τραμπ** ως Προέδρου των ΗΠΑ, δηλαδή στην ηγέτιδα δύναμη του σύγχρονου καπιταλιστικού κόσμου ως την είσοδο της **Λεπέν** στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών στη Γαλλία και από την -για πρώτη φορά- **είσοδο ακροδεξιού κόμματος στην Γερμανική Βουλή** ως την **συγκυβέρνηση Δεξιάς και ακροδεξιάς στην Αυστρία**, το μήνυμα είναι κοινό: Η ακροδεξιά με τον ένα ή τον άλλο τρόπο καθορίζει σε σημαντικό βαθμό όχι απλά την **ατζέντα** της πολιτικής συζήτησης, αλλά συχνά και τον ίδιο τον **τύπο** της ασκούμενης αστικής πολιτικής.

Η μετατόπιση που έχει συντελεστεί είναι ολοφάνερη: Το σημερινό πολιτικό πρόγραμμα της Ένωσης των Χριστιανοδημοκρατών και Χριστιανοκοινωνιστών στη Γερμανία, μοιάζει λιγότερο με αυτό της Μέρκελ του 2015 και περισσότερο με αυτό της ακροδεξιάς Afd πριν ξεκινήσει την κούρσα εκλογικής ανόδου της.

Στις εκλογικές αναμετρήσεις που έγιναν σε 13 χώρες της Ευρώπης στο διάστημα από το 2009 ως το 2011, τα ακροδεξιά κόμματα είχαν συγκεντρώσει συνολικά 5% των ψήφων και αυτό είχε τότε θορυβήσει πολλούς, καθώς αυτή η επίδοση αποτελούσε ένα πραγματικό άλμα. Ωστόσο, μια σχετική ανάλυση του Bloomberg το 2017, ανέφερε ότι τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα σε 22 ευρωπαϊκές χώρες, έδιναν στην ακροδεξιά περίπου το 16% των ψήφων.

Συχνά υπερτονίζεται η επιρροή της ακροδεξιάς ή/και των φασιστών στην **Ανατολική Ευρώπη**, με εμβληματικά τα παραδείγματα των κυβερνήσεων σε Ουγγαρία και Πολωνία, που στηρίζονται από ξενοφοβικά κόμματα «Νόμου και της Τάξης», διαφόρων εκδοχών. Ας σημειωθεί ότι σε αυτές τις χώρες η μετανάστευση είναι ελάχιστη... Και όμως, αρκεί να παραθέσει κανείς μια ακόμη μεγαλύτερη επιρροή της τάξης του 20% της ακροδεξιάς σε πρώην **προπύργια της σοσιαλδημοκρατίας** όπως οι **Σκανδιναβικές χώρες** και η **Ολλανδία** για να ξεθωριάσει αυτή η πρόχειρη εκτίμηση.

Όπως συχνά επισημαίνει ο **Κας Μούντε**, πανεπιστημιακός και συστηματικός μελετητής του

φαινομένου της ανόδου της ακροδεξιάς, δεν είναι αυτονόητα αποδείξιμος ο ισχυρισμός πως η ενίσχυσή της σχετίζεται με την πρόσφατη οικονομική κρίση. Οι αυξητικές τάσεις της ακροδεξιάς προηγούνται της κρίσης και η σχετική συζήτηση-ατζέντα έχει μεγαλύτερο **ιστορικό και κοινωνικό βάθος**, το οποίο βέβαια εντάθηκε στο περιβάλλον της κρίσης.

Έχει σημασία στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι το ζήτημα της **οικονομίας**, στο οποίο ξεχωρίζουν οι γενικολογίες και ονειροφαντασίες περί «εθνικού καπιταλισμού» με ισχυρό κράτος, δεν είναι το μοναδικό ούτε ίσως και το κυρίαρχο στην πολιτική φιλολογία και την εναλλακτική απάντηση της ακροδεξιάς.

Αντίθετα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ακροδεξιός και γενικά ο ακραίος συντηρητικός λόγος, κυριαρχεί ακριβώς χάρη στη μετατόπιση του κεντρικού άξονα της πολιτικής αντιπαράθεσης από τη διχοτομία της ταξικής διαπάλης μεταξύ αστικής και εργατικής τάξης και μιας αντίστοιχης πολιτικής διχοτομίας δεξιάς και αριστεράς (έστω ψευδεπίγραφης), στη διχοτομία ανάμεσα από τη μια στον φιλελευθερισμό, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και των ατόμων και, από την άλλη, στην εθνική και πολιτιστική ομοιογένεια ενός «ισχυρού έθνους-κράτους» που δεν χωράει ούτε «ξένους», ούτε «ιδιαιτερότητες», ούτε «έκπτωση αξιών» ούτε και «ελευθερίες που ισοδυναμούν με αναρχία».

Συχνά, αυτή η «αντιπαράθεση» απεικονίζεται άμεσα στα πολιτικά προγράμματα, με πιο χαρακτηριστική ίσως τη μάχη μεταξύ ακραίου “κεντρονεοφιλελεύθερου” αλλά και συχνά «εναλλακτικού» **Μακρόν** με την ξενοφοβική και μισαλλόδοξη **Λεπέν** – για να μη θυμίσουμε την μάχη μεταξύ Τραμπ και Κλίντον. Αυτή η διαστροφική εκδοχή του περιοριστικού εκφυλισμού της πολιτικής αντιπαράθεσης **μεταξύ αστικού φιλελευθερισμού και νεοφασισμού** οπωσδήποτε καταδεικνύει κοινωνικές μετατοπίσεις και διεργασίες στα εργατικά και λαϊκά στρώματα και φυσικά αποτελεί τρανταχτή απόδειξη της κρίσης ή/και της απουσίας εργατικής πολιτικής και «εκπροσώπησης» των ανταγωνιστικών προς την αστική πολιτική εργατικών και λαϊκών συμφερόντων.

Η άνοδος επομένως της ακροδεξιάς συνδέεται με πλήθος πολιτικών, οικονομικών και ιδεολογικών παραμέτρων που αφορούν το σύγχρονο καπιταλισμό και την πολιτική ζωή εντός του. Για άλλη μια φορά πρέπει να θυμηθούμε τα λόγια του Χορκχάιμερ πως «αν κάποιος δεν είναι έτοιμος να μιλήσει για τον καπιταλισμό, τότε ας μην ανοίξει τη συζήτηση και για το φασισμό».

Η ακροδεξιά ρητορική για την «ασφάλεια», τη «συνοχή του έθνους», το «ισχυρό κράτος»,

τον «κίνδυνο από τη μετανάστευση και ειδικά από το Ισλάμ», το «αντιπαραγωγικό τραπεζικό κεφάλαιο» και την «αδηφάγο παγκοσμιοποίηση», έχει όλο το περιθώριο να αποτελεί επαρκές υλικό για συγκρότηση ενός διακριτού πολιτικού/πολιτισμικού πόλου, ακριβώς επειδή στο «σκληρό» πεδίο της οικονομίας έχει εμπεδωθεί η αστική ηγεμονία και το δόγμα ότι «δεν υπάρχει εναλλακτική» (ΤΙΝΑ).

Οι εικόνες είναι οπωσδήποτε παραστατικές: Πολλές έρευνες δείχνουν ότι ένας στους πέντε Ευρωπαίους θεωρεί τη **μετανάστευση** ως πρώτο πρόβλημα στη χώρα του. Το ίδιο ποσοστό θεωρεί πως η «**παγκοσμιοποίηση**» αποδείχτηκε επιβλαβής και όχι ευκαιρία, ενώ δύο στους πέντε είναι σαφώς απαισιόδοξοι για το μέλλον της **Ευρωπαϊκής Ένωσης**.

Ωστόσο, δεν αποδεικνύεται εξίσου εύκολο να κοιτάξει κανείς και να δει το «**υπόβαθρο**» κάτω από αυτές τις εικόνες. Στην πραγματικότητα, η άνοδος του ακροδεξιού και νεοφασιστικού ρεύματος έρχεται να πιστοποιήσει αφενός την **κρίση του σύγχρονου ολοκληρωτικού καπιταλισμού και της αστικής φιλελεύθερης δημοκρατίας** και αφετέρου το έλλειμμα εργατικής πολιτικής και εναλλακτικής απάντησης.

Η «υπαρκτή αριστερά», με πλέον εξωνημένη μορφή αυτής της λεγόμενης Ευρωπαϊκής Αριστεράς, όχι μόνο αποδεικνύεται ανίκανη να προβάλλει μια **εναλλακτική κοινωνική προοπτική** με πυρήνα την καθολική κομμουνιστική χειραφέτηση της εργασίας, αλλά, αντίθετα, εμφανίζεται συχνά ως **απολογητής του σημερινού συστήματος**, υπερασπίζοντας ένα όλο και μικρότερης αξίας «**αριστερό άκρο**» του. Ακόμη και ο σοσιαλδημοκράτης **Πικετί**, σε πρόσφατη μελέτη του, έχει καταδείξει τη σταδιακή μετατόπιση του κοινωνικού πεδίου αναφοράς αυτής της αριστεράς από τα εργατικά και λαϊκά στρώματα χαμηλού εισοδήματος, σε ανώτερα μεσαία στρώματα στη βάση κυρίως ενός «**πολιτισμικού προτύπου**» και αφηρημένου αλτρουισμού, παρά ταξικών συμφερόντων.

Αυτή ακριβώς η μετατόπιση της αριστεράς από την εργατική πολιτική και την ταξική διαπάλη, είναι που παρέχει το έδαφος στην ακροδεξιά όταν βρίσκεται (μαζί με τα κλασικά αστικά κόμματα) στην κυβέρνηση, όπως στην **Αυστρία**, να παίρνει **ακραία αντεργατικά μέτρα** (πχ 12ωρη εργασία), χωρίς αυτό να οδηγεί αυτόματα στην πολιτική απαξίωσή της.

Όταν στη δεκαετία του 1970 η **κρίση της Κευνσιανής ρύθμισης**, φανέρωνε την κρίση του καπιταλισμού και την είσοδό του σε μια νέα επιθετική μορφή του, ισχυρές μερίδες του αστικού κόσμου, ενδεδυμένες με τις φορεσιές του **νεοφιλελευθερισμού**, παρίσταναν τους «αντισυστημικούς» εκπροσώπους μιας νέας εποχής «ενάντια στην παρακμή του κράτους»

και υπέρ του μαγικού ρόλου της «αγοράς». Σήμερα, στην **εποχή της χρεωκοπίας της νεοφιλελεύθερης αστικής διαχείρισης**, ισχυρά τμήματα του αστικού κόσμου, ειδικά στις πλέον ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, μέσω της ακροδεξιάς και των νεοφασιστών, ενδύονται **τα ίδια ρούχα από την ανάποδη**, μιλώντας για το «ισχυρό κράτος», τον συμπαγή και ανόθευτο εθνικά «λαό» ως δήθεν ενιαίο υποκείμενο (και φυσικά υποκείμενο σε κάποιο «ηγέτη» του) και την «παγκοσμιοποίηση» που αποτυγχάνει, για να διεκδικήσουν και πάλι ένα δήθεν «αντισυστημικό» ρόλο.

Στην ουσία, πρόκειται για **«εσωτερικές επαναστάσεις»**, διαφορετικής σημασίας σε κάθε ιστορική περίοδο, αλλά κοινού στόχου που δεν είναι άλλος από την **ανασυγκρότηση του καπιταλισμού** που απειλεί πλέον την ανθρωπότητα όχι απλά με τη **βαρβαρότητα**, αλλά με την **καταστροφή**.

Η σημερινή τομή της **ακροδεξιάς αλά Τραμπ** – και όχι μόνο – είναι εξαιρετικά μεγάλου βάθους για να υποτιμηθεί. Η απάντηση στην σύγχρονη ακροδεξιά μπορεί και πρέπει να αναζητηθεί όχι σε διαταξικά και νεφελώδη «αντιφασιστικά μέτωπα» παλαιάς κοπής, αλλά στην ανασυγκρότηση και ανεξαρτησία της αντικαπιταλιστικής κομμουνιστικής στρατηγικής. Αυτός είναι ο αναγκαίος όρος, ακόμη και για την υπεράσπιση στοιχειωδών δημοκρατικών κατακτήσεων του εργατικού κινήματος που αυτό έχει αποσπάσει από την αστική δημοκρατία.

ΠΡΙΝ 29/7/18